

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjenišvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglaševanje in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Razdeli in vladaj!

Če si skušamo razjasniti razvoj vsega našega stanovskega gibanja, posebno še v zadnjih letih, moramo ugotoviti za učiteljsvo dovolj žalostno dejstvo, da ni menda stanu, ki bi bil tako razklan kakor je prav naš. In če se vprašamo, zakaj je razklan, najdemo edini odgovor: zato, ker drugi tako hočejo!

Z drugo besedo, učiteljstvo je igrača v rokah onih, ki ga hočejo imeti na vsak način vpreženega v svoj voz. Glavni vzrok razdvajanja med učiteljstvom je imelo svoj začetek v vrvežu in v borbi političnih strank pri nas.

Načelo »razdeli in vladaj« se ni na nobenem stanu v Sloveniji izvajalo tako dosledno, kakor nad učiteljstvom. Danes so eni skupin med nami vrgli drobtinico, da se je tepla zanj, jutri drugi. Kakor dvoje živali smo se trgali med seboj v korist in v zabavo tistega, ki se je z nami poigraval. Nismo se trgali za silne dobičke, marveč za ono trohico pravice, ki nam je že itak pripadala po božjih in človeških pravicah, ki pa jo je znal politični lisjak vreči kot spor no kost med nas. Zongler ni bil duhovit, zato pa je bil učitelj toliko kratkoviden, da ni spregledal zlobne igre.

Danes gre skozi naše vrste klic, da je novi kurz organizacije — kurz, ki hoče odtegniti učitelja vsemu nekdajemu izigravanju — kriv zasledovanju posrednih učiteljev. Posebno glasno vpijejo proti našim članom Slomškarjem, češ, da so povsod favorizirani, da jih favorizira celo vodstvo organizacije same na škodo »naprednih« učiteljev. Še več, z mučeniško gesto hočejo dokazati, kako so Slomškarji zavajevali napredno učiteljsko organizacijo ter ji zdaj svirajo pri obiskurnem plesu, kakor svira kopitonogi Konkordiat dolini šentflorjanski.

Iz vsega grla grmi srdito ogorčeni kriki. In vendar ni ta krik nič drugega kot nova oblika naše stare sramote, da se je namreč od vnanjih sil ena skupina učiteljstva pustila izigravati proti drugi, včasih za skromno drobtinico, včasih za — načelo, za prepričanje, ki ga je bil Cankar primerjal — obnošenim suknjam.

Tega krika se ne bojimo! Ne bojimo se priznati, da imamo med Slomškarji dobre, sposobne delavce, dobre tovariše v naši učiteljski rodbini. Bratje in stanovski tovariši so nam po krvi in po delu, četudi imajo svoj svetovni nazor. Tudi oni imajo dobrobit stanu in šole dobrobit slovenskega ljudstva pred očmi in dokler ga imajo in dokler priznavajo organizacijo kot enoten izraz naših skupnih stremeljenj, zakaj ne bi šli z njimi roko v roki po skupni poti?

Ali je potrebno po poštenem sporazumljenju in obojestranskem spoznanju brezplodnosti medsebojnih bojov, da napredno učiteljstvo Slomškarje smatra kot slabše tovariše od sebe? Ali je potrebno, da bi se učiteljstvo med seboj še sramotilo in poniževalo? Ali je potrebno, da bi se med seboj družabno bojkotiralo in se izogibalo kot garjevim ovcam? Ako so se dobili med enim kruhoborci, ki so se prelevljali, ali ni bilo takih tudi med naprednimi učitelji? Nezačeti so bili na obeh straneh. Toda proti takim ni bila naperjena gonja, taki so jo znali v resnici še najbolj podžigati, da so skrili svojo ničevrnost.

Zato se ne bojimo dvigati danes glasu proti preteklosti, proti razmeram, ki so vladale med učiteljstvom. Smo v smislu sklenjenega tovarištva za enotnost vsega stanu in predvsem smo odločni nasprotniki tega, da bi se še nadalje ena naša skupina izigravala proti drugi. Ni treba, da bi zaradi tega prodali svoje prepričanje. Naša škoda, škoda vsega slovenskega učiteljstva je bila, če se je to godilo. Naša sramota je bila, če smo se dali speljati na spretno nastavljene limance ter se puščali rabiti kot orodje prevejanje ljudi, ki učiteljskega stanu niso marali, ki so videli v nas »šomaštre«, be- rače, ki so nas smatrali za manj vredne in za podajače pri svojih profitarskih poslih. Če takih razmer še vedno ni konec povsod, ni kriv nihče drugi kot oni, ki je imel desetletja v rokah ogromno večino slovenskega učiteljstva, ki pa ga ne pusti še sedaj vzgajati k samozavesti in ki ga pomaga slepiti in zavajati po znanem: Divide et impera! Učiteljstvo, ki se kaj da na svojo neodvisnost, ne bo odpustilo tega zlepa.

Na posledica starega greha trpimo še danes. Učiteljstvo je postalo polnoletno, tisti pa, ki so vedno smatrali učitelja za strankarskega podajača in za nobeno ceno nečejo priznati kvarnosti tega stališča, menijo, da ga bodo vedno uporabljali in izrabljali po nekdajšnjim metodam. Ako se danes gode stvari, ki jih vodstvo organizacije ne odobrava in proti katerim je nastopilo, nosijo krivdo oni izmed učiteljstva, ki so skozi desetletja tako postopanje gojili in

ga podpirali. Kdor še danes take metode upaja, je tudi danes še odgovoren, ako gre do stvari, kakor ne bi smele iti, če jih preso- jamo s stališča interesov šole in učiteljs- stva. Te odgovornosti ga obtožujemo, ko se borimo proti zlim posledicam nekdajne- ga tlorstva nad učiteljstvom.

Odločno smo proti temu, da se na šol- skoupravnih mestih nastavlja in odstavlja po politični pripadnosti. Če se tudi danes še vedno tako godi, se godi proti volji or- ganizacije, zato odklanjamo za to vsakršno odgovornost. Padla je na nas žalostna dedščina iz časov, ko so učiteljstvo straho- vali z ene in druge strani in je učitelj na obeh pomagal tepsti samega sebe. Ako bi že davno bile naše vrste strnjene, bi take stvari ne bile mogoče, kakor je res, da ne bodo razmere boljše vse dotle, da se učiteljsvo spametuje in z eno edino, močno organizacijo varuje svoje pravice.

Kaj pa načela? Ali nimate več nikakih načel? Čujemo ugovore. Kar se načel tiče, ni odgovor težak! »Načela« so tiste lima- nice, na katere je spretni ptičar še najlaže in najceneje ujel idealizem slovenskega učitelja. V večini slučajev! Niti drobtinice ni bilo treba, ki bi sicer lovca ne stale mnogo!

Z načeli ki niso bila stanovska, so nas kre- mili, z načeli brez vsebine, z načeli, ki so nas odtujevala poklicnemu delu, z načeli, ki so nas odtujevala narodu.

Zato pustimo raje načela, ki nimajo tes- nih interesov s stanom in šolo, ker bo te stvari učiteljstvo samo med seboj uredilo, kakor bo uredilo tudi vse, kar zadeva ves stan. Mislimo, da ima to pravico, saj se v nikak drug stan toliko ne vmešujejo nepo- klicani da bi se mu ponujali kot varuhi in prijatelji.

Proti geslu »Divide et impera!« mora imeti učiteljstvo svoje stališče, da se raz- dvajati ne pusti in da svoja življenska vpra- šanja samo rešuje in ureja. Dokler se to- liko ne bo iztrežnilo, dokler bo samo po- magalo plesti bič, ki ga tepe, se nam vre- mena ne bodo zjasnila.

Tovariši hočemo biti, tovariši, ki se za- radi drugačnega političnega prepričanja ne bomo pustili več napadati in izigravati drug proti drugemu.

Samo to stališče vodi k stanovski slogi vsega učiteljstva in more dvigniti naš stan, šolo in narod. Kdor podpisuje razcep, ta ne služi stanu, ampak je v službi — dru- gih...

Anketa poverjenišva UJU s šolskimi upravitelji ljubljanske oblasti v nujnih šolsko-upravnih zadevah.

(Dalje.)

Odnosaji do šolskih oblasti.

Zaradi odnosajev šol. upr. do šol. oblasti meni tov. referent Štrukelj, da bi bilo v velikem interesu šolstva, če bi imeli pri nastavljanju in premeščanju učiteljev nekoliko besede tudi šolski upravitelji. Včasih so imeli šolski upravitelji v tem oziru vsaj malce vpliva; sedaj pa ga ne vpra- ša živa duša, če je šol. v korist ali ji je v škodo, če se na nji namesti ta in oni učitelj, oziroma se vzame šol. kar čez noč tega ali onega učitelja. Kljub vsemu temu pa mora nositi šolski upravitelj vsjo odgovornost za svoj zavod. Če ne drugega, vsaj za nasvet bi se naj vprašalo šolskega upravitelja pri na- in premeščanju učiteljev njegovega zavoda.

Dalje omenja, da se tudi ocenjevalne komi- sije ne brigajo dosti za mnenje šol. upravitelja. In vendar je in ostane resnica, da pozna učitelja vse- kako šolski upravitelj bolj, nego pa ga pozna sre- ski šolski referent, ki ga vidi v šoli enkrat na leto in še takrat samo na kratak čas. No, in če se mnenja šol. uprav. noče upoštevati, potem pa se naj od njega tudi ne zahteva, da tudi on učitelja hospitira in ocenjuje. Na vsak način bi se morala upoštevati ocena šolskega upravitelja kar se tiče marljivosti, točnosti, vestnosti in vedenja v šoli in izven šole.

Tov. poverjenik Škulj je mnenja, da bi bilo tudi za učitelje mnogo bolje, če bi dobivali mesto števil in lakoničnih redov pravo opisno oceno, iz katere bi se res razvidelo, zakaj je bil ta in oni ocenjen tako in ne drugače; zakaj številke in la- konični redi vodijo zelo radi k ocenam, iz katerih odseva zelo rada masivna pavšalnost.

Dalje omenja tov. referent Štrukelj, da je zelo neumestno, da sprejemajo funkcionarji višjih šolskih oblasti učitelja v informativnih zadevah, ki bi pojasnila nanje dobili učitelji prav lahko doma pri šolskem upravitelju.

Tov. poverjenik Škulj omenja, da je izšla za- hteva za omejitve nepotrebnih obiskov že iz po- verjenišva UJU v Ljubljani samega. Funkcio- narji višjih šolskih oblasti bi naj vsakega, ki se ne izkaže z dovoljenjem šol. upravitelja, oziroma sreskega šolskega referenta, odločili in ga napo- tilo na pravo pot, t. j. k šolskemu upravitelju, ozi- roma sreskemu šolskemu referentu. V tem oziru bo treba še mnogo vzgoje; napaka v tem oziru nam je prešla že tako v kri in meso, da jo bo v mnogih slučajih morda komaj odpraviti z eksem- plarnimi sredstvi kot jih je tu in tam uporabljal g. dr. Poljanec. Se dobe med nami ljudje, ki se ne strajajo niti demunciacij, če se jim vidi, da bodo potem teh dosegli svoj namen; in take ljudi je treba imeti ob priliki takih in podobnih posetov v evidenci, da se ne bodo mogli naknadno izgovar- jati, da niso bili takrat in takrat tu in tam. Vsak organiziran član UJU naj se v potrebi zateče k or- ganizaciji in uverjen naj bo, da mu bo ona izpo- slovala na pristojnem mestu to kar on zahteva; seveda, če je njegova zahteva upravičena in če ji je ustreže splot mogoče.

Dalje poroča tov. referent Štrukelj, da šči- tijo šolske oblasti šolske upravitelje vse premalo in zaradi tega ni čudež, da pada njihov ugled od dne do dne niže in niže. Rast in procvit šole ni stvar kolegijskosti in onem pomenu besede, da šolski upravitelj ne sme izreči svojega nezado- voljstva nad neuspehi tega in onega že zaradi same ljube kolegijskosti. Neumestno je tudi, da se od strani sreske šolske oblasti zahteva, da naj šolski upravitelji okrožnice — prepisujejo, ko spada vendar vse to v delokrog prosvetnega od- delka pri sreskem poglavarstvu in so za taka dela tam posebne moči na razpolago. Ker pa do- bimo takih in podobnih stvari včasih od višjih šolskih oblasti, so tu in tam izdelane tako slabo, da jih včasih niti prečitati ni moči.

Tov. poverjenik Škulj pojasni, da se morda to tu in tam res dogaja, ali on ve iz lastne iz- kušnje, da temu niso toliko krivi sreski pogla- varji, nego pa nedostatek sredstev za nabavo razmnožilnega materiala.

Tov. Jevnikar je mnenja, da bi se dalo ta- kim in podobnim nedostatom odpravi na ta način, da bi se vse tozadevno delo opravilo že

prj prosvetnem oddelku velikega župana; zakaj tem potem bi šlo vse urneje izpod rok in dobili bi dopise itd. res lahko čitljive.

Tov. Ločniškar doda, da bi se naj vsi dopisi izdani v srbohrvaščini prevajali že pri velkem županu; zakaj le tem potem bi se zadeva tolm- ačila pravilno povsod in bi je ne tolmačil vsak po svoje.

Tov. referent Štrukelj meni dalje, da bi se moralo po vseh srezih postopati enako, t. j. ne smelo bi se dogajati, da se okrožnice v nekaterih srezih razpošiljajo, v drugih srezih zopet ne. Ome- nja tudi, da se kljub ministrskemu odloku, ki ome- nja denarne zbirke po šolah, še ni doseglo v tem oziru nobenih uspehov; zakaj še vedno dohajajo na šole taka vabila in celo — zahteve. Ali šolske oblasti bi morale pomisliti, da rodijo take zahteve od strani šole odpor pri roditeljih in da take za- hteve ponižujejo šolo in učiteljstvo in je veliko vprašanje, če vpliva vse to dobro na vzgajanje mladine.

Tov. Grašič poseže vmes in meni, da so celo zbirke za P. R. K. brez vzgojnega pomena; zakaj pomisliti moramo, da otrok sam denarja nima in da ga mora izprostiti v ta namen od ro- diteljev; včasih pride otrok do denarja tudi ta- kim potem, ki vplivajo prej drugače nego pa vzgojno; in on je mnenja, da se naj vsaj osnovno šolo oprostijo zbiranja vsakih denarnih sredstev, pa naj bi bila v kakršenkoli namen.

Tov. Stravs omenja, da mora še posebno obsojati dejstvo, da se od šole mnogokrat celo zahteva, da mora šola to in ono naročiti, kar je založil ta in oni založnik, pa svoje založbe ne more vnovčiti.

Tov. poverjenik Škulj doda, da se silijo v razpečevanje včasih tudi take reči, ki dimastični čut naravnost zalijo in ga uničujejo; in treba bo v tem oziru pri nabavljanju velike previdnosti.

Tov. poverjenik Škulj da po končani debati na glasovanje predloge tov. referenta Štruklja v zadevi vpliva šolskih upraviteljev pri na- in pre- meščanju učiteljev, ocenjevanja učiteljev, iskanja informacij po učiteljih pri višjih šolskih oblasteh, ščitenja šolskih upraviteljev pri višjih šolskih ob- lasteh, enakega postopanja po vseh srezih in de- narnih zbirk med učenci osnovnih šol. Vsi pred- logi tov. referenta Štruklja (z delno izpopolnit- vijo debaterjev) so bili soglasno sprejeti.

Odnosaji osnovne šole do meščanske in srednje.

V zadevi odnosajev osnovne šole do me- ščanskih in srednjih šol omenja tov. referent Štrukelj, da se mu vidi docela nepojmljiv, da osemrazredna osnovna šola nima niti toliko ve- ljave kot jo imata 1—2 razreda meščanske, ozi- roma srednje šole. Na vsak način se mora izo- lojevati tudi osemrazrednim osnovnim šolam do- stojna veljavnost. Še posebej pa se dotakne tov. referent Štrukelj besedila v »Odpustnici«, ki jo dobivajo celo učenci 1. razreda meščanske šole in ki govori, da je učenec zadostil postavnim za- htevam že zaradi tega, ker je hodil v meščan- sko šolo. Je pa veliko vprašanje, če je res zado- stil; zakaj pomisliti moramo, da gre sedaj učenec v meščansko šolo že iz 4. razreda osnovne šole; tam morda niti 1. razreda ni izvršil, pa dobi od- pustnico, ki govori, da je zadostil postavnim za- htevam. Prej, ko so odhajali učenci v meščanske šole z dovršenim 5. šolskim letom, bi se dalo o tem še debatirati, ali sedaj niti tega ni moči.

Splot je opaziti, da se meščanska šola širi na škodo osnovne šole; ali obvezna je le osnovna šola in zaradi tega moramo zahtevati zanjo ne- okrnjen in le dopolnilec pouk, če ima osnovna šola za to dovolj prostora; nikakor pa ne gre, da bi se morala osnovna šola umikati drugim šolam in greh proti šolski higijeni je, če se sili nežno deco, da mora hoditi v šolo popoldne in si tam ob luči kvariti oči že v nežni dobi.

Velika pogrška v vzgojnem oziru je tudi to, da učenec srednje šole, ko ga le-ta odlovi, po več mesecev ne hodi nikamor v šolo, ker v zmislu znanega odloka ne more biti učenec dveh zavo- dov hkrati. Ali ga srednja šola tem potom ne izroči česti? — Višja šolska oblast naj bi o tem razmišljala!

Tov. ga. Polak-Kraševčeva meni, da bi se dalo v tem oziru odpravi marsikaj že s tem, če bi smeli učenci iz osnovnih šol vstopati v me- ščanske in srednje šole šele tedaj, ko so dovršili 5. šolsko leto z dobrim uspehom; zakaj le v tem slučaju bi osnovna šola lahko garantirala za svoje delo in bi to garancijo lahko potrdila tudi z »Ob- iskovanjem izpričevalom«, ki bi se naj jih uvedlo iznova. Dokler pa se pušča v tem oziru rodite- ljem prosta pot že iz 4. šolskega leta, mora osnov- na šola odklanjati vsako odgovornost za nadalj- nji uspeh in s tem odklanja ona tudi neupravičene pritožbe srednjih in meščanskih šol, da ne da učenecm zadostne podlage za njihov nadaljnji študij. Merodajni faktorji naj dajo osnovni šoli časa za popoln razmah, in uverjena sem, da bodo take in tozadevne tožbe kmalu potihlele.

Po končani debati da tov. poverjenik Škulj predloge v zadevi veljave 8. razr. osnov. šol, od- pustnic meščanskih šol, omalovaževanja osnovne šole, odslovlitve dijakov iz srednje šole, dovrše- nega 5. šolskega leta in obiskovalnih izpričeval na glasovanje. Vsi tozadevni predlogi so bili so- glasno sprejeti.

(Se nadaljuje.)

Splošne vesti.

UGOTOVITVE V ZADEVI UČITELJSKE TISKARNE.

Da ne bo v zadevi Učiteljske tiskarne nepotrebnega pisarjenja in pojasnjevanja, se nam zdi potrebno že sedaj ugotoviti ves potek prizadevanja organizacije, da postane vsi organizirani učitelji tudi zadruž- niki in lastniki tega gospodarskega zavoda in da bi služilo to podjetje izključno v do- bro učiteljstvu in njega organizaciji.

Učiteljstvo, organizirano v UJU, je iz- razilo željo in zahtevo, da deluj poverjeni- štvu na to, da bodo vsi organizirani člani lahko pristopili kot zadružniki k temu go- spodarskemu podjetju in tako podprli nje- govo gospodarsko in moralno moč v dobro vsega učiteljstva. V dosegu možnosti pri- stopa so izrazili željo, naj se visoki deleži znižajo na tako višino, da bi jih zmoglo vse učiteljstvo. Z znižanjem deleža n. pr. na 100 Din in s pristopom okrog 3000 zadružnikov, bi bila dosežena jačja gospodarska pozicija, kaj šele moralna.

Na vse to smo opozarjali vodstvo ti- skarne in njene predstavnike.

Med tem so sprejeli več novih zadruž- nikov učiteljev, ki so izstopili iz vrst naše učit. organizacije. To nam je bil jasn mig, da ne žele našega sodelovanja — udejstvo- vanja vsega učiteljstva.

Pred običnim zborom smo poskusili na posebnem sestanku, na katerem so bili od- govorni zastopniki tiskarne in zastopniki poverjenišva, doseči sporazum, na podlagi katerega bi bila izvoljena dva zastopnika or- ganizacije v načelstvo in dva v nadzorstvo. Zastopniki tiskarne na to niso pristali. Po- skusili smo še enkrat s predsednikom ti- skarne. Na podlagi tega razgovora je po- slal ta posebno okrožnico vsem zadružni- kom in jih povabil na občni zbor, ako pa bi ne mogli priti, naj pošljejo njemu poobla- stila. Kako je izpadla ta akcija, nam ni znano, ker nismo dobili o tem nikakega po- jasnila. Prišli smo na občni zbor. Tu smo se vzdržali vsake kritike in nastopa, ki bi mogel položaj še poslabšati. Na predlog tov. Gnusa smo ponovno pokazali spravl- ljivost in pristali na to, da se zopet izvolita dva izžrebana člana upravnega sveta z do- datkom, da se na prvi seji kooptira naš za- družnik Rado Grum, mesto bolnega člana upravnega sveta Ivana Bernota. Sklep je bil sprejet od naše strani soglasno, od na- sprotnih z vsemi proti dvema glasovoma.

Ker je prišel na prvo sejo upravnega sveta prej bolni in leto dni iz tiskarne od- sotni upravni svetnik Bernot, se koopta- cija ni izvršila. Ko je pozneje odstopil upravni svetnik Luka Jelenc in je bilo eno mesto prazno se kooptacija zopet ni izvršila. Upravni svetnik tov. Anton Gnus je ponovno zahteval izvršitev sklepa občnega zbora, a ker tega ni mogel doseči — je od- ložil tudi on čast večletnega upravnega svetnika. S tem je bilo praznih dvoje uprav- niških mest. Niti na eno ali drugo niso ko- optirali na občnem zboru soglasno (razen dveh glasov) izbranega zadružnika Rado Gruma, ampak so kooptirali dva povsem druga zadružnika (Ambrožiča in Kosca).

Ko smo po občnem zboru uvideli naš položaj in stanje zadruge, smo storili vse, da pritegnemo čim več učiteljev v zadru- go, delali smo intenzivno na tem, da vkljub do- ločenem visokem deležu pridobimo s časom vse učitelje v zadruge.

Priglasili smo 113 novih zadružnikov učiteljem in disponirali s potrebnim denar- jem. Na sledeči seji načelstva in nadzorstva je prišla zadeva v razpravo, sprejem pregledanih članov je bil preložen na eno prihodnjih sej, brez motiviranja o vzroku odloga.

Na seji širjega sosveta dne 2. oktobra 1927 je bil na podlagi delegacijskega sklepa sprejet soglasen sklep, da ako ne sprejme